

С. М. Кошеленко, магістрант*

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

СИСНІ ШКІДНИКИ НА ПОСІВАХ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В ДП ДГ «ЕЛІТНЕ» ІНСТИТУТУ РОСЛИННИЦТВА ІМ. В. Я. ЮР'ЄВА

Серед найважливіших зернових культур озима пшениця за посівними площами посідає в Україні перше місце і є головною продовольчою культурою. Основне призначення озимої пшениці — забезпечення людей хлібом і хлібобулочними виробами. Протягом вегетаційного періоду пшеницю пошкоджують комахи, що впливає на якість зерна та врожайність озимої пшениці, найважливішими серед них є хлібні клопи з родин Pentatomidae і Scutellaridae.

Метою дослідження є вивчення динаміки чисельності та шкідливості клопа шкідливої черепашки (*Eurygaster integriceps* Puton, 1881) та елії гостроголової (*Aelia acuminata* (Linnaeus, 1758)) на озимій пшениці.

Дослідження проводили впродовж квітня – червеня 2015 р. на дослідних полях господарства ДП ДГ «Елітне» інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва на приваблюючому та основному полях озимої пшениці, яку було посіяно в оптимальні строки. Моніторинг посівів проводили методом косіння ентомологічним сачком за стандартною методикою та окомірно.

Під час досліджень було виявлено 18 видів шкідників озимої пшениці із п'яти рядів. Найчастіше траплялися: трипс пшеничний (*Haplothrips tritici* (Kurdjumov, 1912)), смугаста блішка (*Phyllotreta vittula* (Redtenbacher 1849)), пшенична муха (*Phorbia securis* Tiensuu, 1935), елія гостроголова (*Aelia acuminata* (Linnaeus, 1758)), клоп шкідлива черепашка (*Eurygaster integriceps* Puton, 1881), п'явиці синя (*Oulema lichenis* (Voet, 1806)) та червоногруда (*Oulema melanopus* (Linnaeus, 1758)). Чисельність цих фітофагів протягом вегетаційного періоду культури не перевищувала економічний поріг шкідливості.

Температурні умови для розвитку клопів у 2015 р. були сприятливими, розвиток відбувався доволі швидко. Квітень та початок травня видалися прохолодними, починаючи з другої декади травня температурні показники

* Науковий керівник — І. П. Леженіна, канд. біол. наук, доцент

перевершували багаторічні дані. У фазу кушіння виявлено імаго клопа шкідлива черепашка — 1 екз./100 помахів сачком, елії гостроголової — 4 екз./100 помахів сачком. Клопи були найбільш активними у фази виходу в трубку – період заселення культури. Враховуючи весняні температури зазначимо, що строки відкладання яєць клопа шкідливої черепашки збіглися із середніми багаторічними, перші кладки яєць були виявлені 20 травня. Подальший розвиток клопа шкідлива черепашка збігся із середніми багаторічними даними. Для захисту посівів озимої пшениці від комплексу сисних і листогризучих шкідників у господарстві у фазу виходу в трубку було проведено обприскування Моспіланом, що призвело до суттєвого зниження чисельності хлібних клопів. Технічна ефективність використання Моспілану для захисту посівів пшениці озимої становила 80 %.

Оскільки на приваблюючому посіві обробку інсектицидами не проводили, чисельність і фітофагів, і ентомофагів була набагато більшою, ніж на основних посівах. Чисельність елії гостроголової була достовірно більшою на приваблюючому посіві, в порівнянні з основним посівом ($t_{\text{факт.}}=2,59$; $t_{0,05}=2,18$). Не тільки чисельність фітофагів, але й чисельність ентомофагів на приваблюючих посівах була більшою. Серед ентомофагів переважали сонечка: семикрапкове (*Coccinella septempunctata* Linnaeus, 1758) (*Adalia bipunctata* Linnaeus, 1758). Їх чисельність була достовірно більшою ($t_{\text{факт.}}=2,75$; $t_{0,05}=2,18$).

Таким чином, у 2015 р. на основному посіві озимої пшениці щільність клопів зменшилася за рахунок проведення хімічної обробки Моспіланом у фазу виходу в трубку, а приваблюючий посів був накопичувачем корисної та шкідливої ентомофауни, оскільки обприскування не проводилося.

УДК 632.754:632.94

А. В. Кулешов, канд. с.-г. наук, доцент, І. С. Швачунова, аспірант
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

ОПТИМІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ І ПРОГНОЗУВАННЯ ХВОРОБ ЯБЛУНІ

Хвороби сільськогосподарських культур належать до об'єктивних факторів зовнішнього середовища, які щорічно суттєво обмежують продуктивність рослин, погіршують якість продукції, що особливо відчутно в умовах сучасного сільськогосподарського виробництва, коли суттєво зросла спеціалізація господарств, зменшилася кількість культур і можливості їх вирощування за оптимальними технологіями.